

Gözde SÖNMEZTÜRK (gozdesonmezturk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0811-5753)
Uzm. Sanat Tarihçisi. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü

26.10.2022

Geliş Tarihi
Submitted

Sevim İŞBİLİR (sevimişbilirr@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0735-0017)
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü.

08.12.2022

Kabul Tarihi
Accepted

Mehmet GÖÇER (mpepe3344@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7779-7052)
Kurum M. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü.

Araştırma Makalesi
Research article

<https://doi.org/10.55044/meusbd.1194796>

SELÇUKLU YILDIZ MOTİFİNİN MERSİN OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ'NDE SANATSAL TASARIMLARA YANSIMASI

Özet

Ulusların günümüze kadar süregelen tarih, kültür ve gelenekleri bilinçli veya bilinçsiz şekilde sözlü ve yazılı olarak veya çeşitli sembollerle geleceğe aktarılmıştır. Bu aktarım yöntemlerinden biri olan semboller, günümüzde sanatın her alanında kullanılmaktadır. Duvarlara, halılara, kilimlere, çömleklere, deriye, kumaşa ve hatta insan vücuduna işlenen bu motifler taşıdığı anlamlar ile ulus bilincini yansıtmaktadır. Köklü bir geçmişe sahip olan Türkler, İslamiyet öncesi ve sonrasında özellikle Anadolu Selçuklu Dönemi'nde, yıldız motifini her alanda sıklıkla kullanmışlardır. Kullanılan bu motifin; beş kollu, altı kollu, yedi kollu, sekiz kollu, dokuz kollu, on kollu, on bir kollu, on iki kollu ve yirmi dört kollu görünümlerine rastlanmaktadır. Her bir yıldız motifi özel olarak farklı anlamlar taşımakla birlikte temelde Tanrı, inanç ve inanç ritüellerini temsil etmektedir. Günümüzde ise yıldız motifi, geleneksel ve modern sanat tasarımlarında dikkati çekmektedir. Bu çalışmanın konusunu Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde yıldız motifiyle oluşturulmuş pano çalışmaları oluşturmaktadır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü yıldız motifini, kültürel geçmişinden koparmadan yöresel özellikler ile birleştirerek pano çalışmalarını günümüze taşımaktadır. Bu çalışmada, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü sanat tasarım atölyesinde uygulanan yıldız motifinin anlamları, farklı tekniklerle ve malzemelerle günümüze yansımaları görsellerle aktarılacaktır. Çalışmanın amacı, İslamiyet öncesinden günümüze kadar sembol olarak gelen yıldız motifinin gelecek nesillere sanat olarak aktarılmasını sağlamak ve yeni tasarımlara yansımalarını göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Türk, Sembol, Motif, Selçuklu Yıldızı, Anadolu Selçuklu, Olgunlaşma Enstitüsü.

REFLECTION OF SELJUK STAR MOTIF ON ARTISTIC DESIGNS AT MERSİN MATURATION INSTITUTE

Abstract

The lasting history, culture and traditions of nations have been consciously or unconsciously transferred to the future in verbal and written form or with various symbols. Symbols, one of these methods of transfer, are used in every field of art today. These motifs, embroidered on walls, carpets, rugs, pottery, leather, fabrics and even on the human body reflect the national consciousness with their meanings. The Turks, whose history is deeply rooted, used the star motif in every field before and after Islam, especially during the Anatolian Seljuk period. Five-pointed, six-pointed, seven-pointed, eight-pointed, nine-pointed, ten-pointed, eleven-pointed, twelve-pointed and twenty-four-pointed forms of this motif are encountered. Although each star motif has different meanings in particular, it basically represents God, belief and rituals of belief. Today, the star motif draws attention in traditional and modern art designs. The subject of this study is the panel works created with the star motif in the Mersin Maturation Institute. The Mersin Maturation Institute carries the star motif into the present by combining it with local features without separating it from its cultural past. In this study, the meanings of the star motif applied in the art design workshop of Mersin Maturation Institute and its reflections to the present with different techniques and materials will be conveyed by means of visuals. The aim of the aforementioned study is to ensure that the star motif, which has been carried as a symbol from pre-Islamic times to the present, is transferred to future generations as an art and to show its reflections on new designs.

Keywords: Turk, Symbol, Motif, Seljuk star, Anatolian Seljuk, Institute of Maturation.

GİRİŞ

Süsleme, Türk sanatında her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Türklerin İslamiyet’i kabul etmesi ile birlikte de önemini korumaya devam etmiştir. Süslemenin en küçük yapı taşı olan motifler, Türk sanatının ana unsurlarından birini oluşturmaktadır. Ortak kültür sonucu ortaya çıkmış olan motifler, gerek mimarî eserlerde gerekse el sanatları eserlerinde sıklıkla görülmektedir. Bu motifler günlük kullanım eşyalarında, dokuma, kıyafet-giyim, çini, seramik, tezhip ve birçok küçük el sanatları eserlerinde kullanılarak kendilerinden sonra gelen medeniyetlerin de ilham almasına ve motiflerin günümüze kadar gelmesine olanak sağlamıştır.

Türk sanatında oldukça yaygın görülen motifler, kullanıldıkları dönemlerin özellikleri, temel bilgileri hakkında bir nevi kimlik özelliği taşımaktadır (Mülayim, 1998: 219). Bu motiflerin insan ruhunda oluşturduğu hisler, Türk toplumlarının yaptıkları farklı türdeki eserlerde uygulanmasını ve sanatsal tasarımlarda görülmesini sağlamıştır (Tuluk, 2008: 4; Arseven, 1958: 236). Motifleri, ortaya çıktıkları döneme göre İslamiyet öncesi Proto Türk, Hun ve Göktürk; İslamiyet sonrası Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Dönemi olarak kendi içinde sınıflandırmak mümkündür. Bunlar; bitkisel, geometrik, figürlü ve yazılı olmak üzere dört biçimde sınıflandırılmaktadır (Akar, 1978: 10). Anadolu coğrafyasında yaşamış olan çoğu medeniyet, bu motifleri kendi kültür ve benliklerine uygun olarak mimarî eserlerinde ve el sanatlarında kullanmış; bunun sonucunda bu motifler günümüze kadar taşınmıştır.

Yıldız motifinin çatısını oluşturan geometrik motifler, benzer şekilde olan farklı desenlerin birbirine geçmesi ya da çeşitli yerlerden uzar şekilde verilmesi sonucu oluşan desenlerden meydana gelmektedir. Altın (2022: 531), geometrik motifi, kırık ve düz çizgiler, yıldızlar, çokgenler ve diğer formların bir araya gelmesiyle oluşan motif ve kompozisyon olarak tanımlamıştır. Duran (2019: 685) ise küçük veya büyük, düz, kırılan veya kıvrılarak uzayan açık biçimlerin yanı sıra bir merkez etrafında başladığı noktaya, dairesel olarak dönerek ya da kenarlı veya girinti çıkıntı yaparak kollu olarak dönen kapalı bağımsız biçimler temelinde, birbirinin etrafında veya iç içe geçerek sıralanan düzenlemeler olarak tanımlamıştır. En çok tercih edilen geometrik motifler incelendiğinde bunların, daire biçiminde oluşturulan kalıpların beşe, altıya, yediye, sekize, dokuza, on bire, on ikiye, yirmi dörde bölünmesi sonucu tasarlanan yıldızlara dönüştüğü görülmektedir (Bökü, 2009: 26). İnsanlık tarihi boyunca her çağda görülen geometrik motiflerin, Türklerde ilk kullanımı İslamiyet öncesi dönemlere dayanmaktadır. İslamiyet öncesi Gök Tanrı inancına sahip olan Türklerin, kişisel ve kültürel simge olarak kullandıkları tamgalar, geometrik motiflerin kaynağı durumundadır. Aslında birer resim olan tamgalar; kutsallık, bir boya-soya aitlik, sahiplik gibi anlamlar taşımaktadır. Resimden sembole, sembolden motife evrilen tamga Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır (Duran, 2019: 681). İslamiyet’in kabulünden sonra da motiflerin yoğun olarak kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Türk kültüründe tamgaların harflere dönüştüğü alfabetik yazının kullanılmaya başlanması ve İslamiyet’in kabulüyle yerleşik hayata geçilmesi sonucunda Türkler aidiyet-sahiplik sembollerini daha az kullanmaya başlamışlardır. Türklerin yerleştiği coğrafyada şehirleşme ile birlikte semboller motif olarak mimarî eserlerde kendini göstermeye başlamıştır (Duran, 2019: 684). Karamağaralı’ya (1993: 258) göre, geometrik motiflerin sınırsızlık, sonsuzluk, devamlılık gibi anlamlarının yanında İslamiyet ile birlikte, İslam sanatında Allah’ı ifade ettiği düşünülmektedir. Ayrıca, geometrik motiflerin Türk sanatında İslam ülkelerinin inancına göre birlik ve beraberliği temsil ettiği de bilinmektedir (Mülayim, 1983: 7). Özellikle İslamiyet sonrası mimarî bir unsur olarak kullanılan geometrik motifler, dünyanın simgesi ve temsili olarak işlenmiştir. Selçuklu Dönemi’nde sembolik anlamları ile süsleme unsuru olarak kullanılan geometrik motifler, Osmanlı Dönemi’nde süsleme unsuru olarak kullanılmaya başlanmıştır (Altın, 2022: 332). Bu çalışmada, geometrik motiflerin bir parçası olan yıldız motifi inceleme nesnesi olarak seçilmiştir.

Araştırmanın ana unsurunu oluşturan yıldızlar, geometrik motiflerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Yıldız motifleri, belirli kurallar doğrultusunda çizgi sistemlerinin bir arada kullanılması sonucu oluşan motiflerdir. Geometrik motiflerin parçası olan yıldız motifleri çoğunlukla bitkisel motifler ile birlikte görülmektedir. Bunun başlıca sebebi de bitkisel ve geometrik motifin birlikte kullanılmasının çokluk içinde birliği simgelemesidir (Ögel, 1986: 93-100).

Yapılan araştırmalar sonucunda yıldız motiflerinin Türk sanatının her döneminde tercih edildiği ortaya çıkmaktadır. Ancak yıldız motiflerinin asıl gelişimi Selçuklu Dönemi’nde olmuştur (Soyupak, 2016: 232-242). Selçuklu Dönemi, Türklerin İslamiyet’i en yoğun şekilde ve tasavvuf etkisinde yaşadığı dönemdir. Bu dönemde İslamiyet’i yaşamın her alanında yoğun olarak yaşayan Türkler, özellikle dinî yapılarla işledikleri yıldız motifini, bayraklarda ve günlük yaşamda kullanılan eşyalarda sıkça kullanmışlardır. Günümüzde de mimarî eserlerde, dinî yapılarla, dekoratif eşyalarda, dokumada, giyimde ve başka birçok alanda karşılaştığımız yıldız motifi Türkiye’de Olgunlaşma Enstitüleri’nde de kullanılan motiflerdendir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü sanat tasarım atölyesinde çalışılmış olan yıldız motiflerinin Anadolu Selçuklu etkisinde tasarlanmış olduğu, üretilen eserlerin süsleme motiflerinden anlaşılmaktadır. Mersin

Olgunlaşma Enstitüsü'nde işlenen yıldız motifinin beş, altı sekiz ve on iki kollu yıldız motiflerinden meydana gelen çalışmalar olduğu görülmektedir. Özellikle doğunun ve batının sembolü niteliğinde olan çift başlı kartal motifi ile birlikte kullanılan yıldız motifi, çalışılan eserlerin Selçuklu Dönemi'nden uyarlandığının belirtisidir (Çınar Kahraman, A, 2017: 81).

Çalışmanın amacı, varlığı İslamiyet öncesi döneme dayanan, en önemli Türk motiflerinden olan yıldızın Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde yeni tasarımlara nasıl yansıtıldığını göstermek ve Türk milletinin zihninde ifade ettiği anlamın sadece hafızalarda yaşatılmasının önüne geçmek için ortaya çıkarılan ürünlerin sanatsal tasarım yöntemlerini gelecek kuşaklara aktarmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve alanla ilgili literatür tarama, çizim ve fotoğraflama yapılmıştır. Çalışmanın kapsamı Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde tasarlanmış olan ve Anadolu Selçuklu Dönemi'ni yansıtan yıldız motiflerinden seçilmiş yedi adet panodan oluşmaktadır.

2. OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİ VE MERSİN OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ

Ülkemizde ilk kez 1945 yılında kurulan ve iki yıllık eğitim ile başlayan Olgunlaşma Enstitüsü, kadınların meslekî eğitimlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Olgunlaşma Enstitüleri, Osmanlı Dönemi'nde Kız Sanayi Mektebi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında ise Kız Enstitüleri olarak faaliyet gösteren kurumların devamı niteliğinde olan eğitim kurumlarıdır (Gürçayır Teke, 2017: 59).

23 Kasım 1962'de yayımlanan Resmî Gazete'de Olgunlaşma Enstitüsü'nün amaçları şu şekilde tanımlanmıştır: "Kız teknik öğretim olgunlaşma enstitüsü, kız enstitülerini veya kadın meslek okullarını (akşam kız sanat okulları) bitiren öğrencilerin mesleki becerilik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetiştirmelerini sağlamak amacıyla açılmış yaygın eğitim kurumlarıdır. Olgunlaşma ismini de 'meslekte olgunlaşma' anlamında düşünülerek bu kurumlara verilmiştir. Bir atölyede nasıl çalışılır, müşteri nasıl kabul edilir, sipariş nasıl alınır, model nasıl uygulanır... Bunların pratiğini göstermek amaçlanmıştır." (akt. Akın, 2011: 43-44).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Olgunlaşma Enstitüleri'nin başlıca hedefleri, kadınlara meslek kazandırmak; nitelikli kadın işgücü yaratmak; kadının toplumdaki sosyal statüsünü ve ulusal ekonomiye katkısını artırmaktır. Olgunlaşma Enstitüleri kurulduğu ilk günden itibaren, kadınlara meslek edindirme görevinin yanında Türk giyim ve el işçiliği sanatını ve geleneğini gelecek nesillere aktarma hedefi de taşımaktadır. Geleneği ve kültürel değerleri kadın elinden aktarmak, Olgunlaşma Enstitüleri'ni diğer kurumlardan ayıran en temel faktördür. Geçmiş geleceğe taşıyan Olgunlaşma Enstitüsü ustaları, öğretmenleri ve öğrencileri geleneksel el işçiliğini araştırma ve geliştirme çalışmalarıyla, eserleri günümüze uyarlayarak modern ile gelenekselin harmanlandığı eserler ortaya çıkarmaktadır. Ortaya çıkan seçkin eserleri yurt içi ve yurt dışında tanıtan Olgunlaşma Enstitüleri, sanatsal üretimi ve eğitimi aynı çatı altında sürdüren kurumlardır (Akın, 2011: 46).

Olgunlaşma Enstitüleri'nde nakış, el sanatları, ev yönetimi ve beslenme, giyim, örme hazır giyim, deri hazır giyim, moda giysi tasarımı, resim, seramik, cam işleme sanatı, cilt bakımı ve güzellik, kuaförlük, kuyumculuk ve takı tasarımı, çocuk gelişimi, araştırma, tanıtım ve pazarlama bölümleri bulunmaktadır. Etkinliğin ve üretim kapasitesinin artırılması amacıyla 2021 yılından itibaren tüm enstitülerin birer Ar-Ge (araştırma-geliştirme) merkezi olarak çalışması amacıyla gelişim ve dönüşümleri bakanlık tarafından desteklenen bu kurumlar, çalışmalarını ve üretimlerini bu çerçevede gerçekleştirmektedir. Günümüzde Olgunlaşma Enstitüleri, Kız Enstitüleri'nden aldığı mirası, kadınları iş yaşamına ve kamusal alana dâhil etme misyonunu devam ettirmektedir. Bu amaçlarla kurulan Mersin Olgunlaşma Enstitüsü de 2010-2011 Eğitim-Öğretim Dönemi'nden itibaren El Sanatları Teknolojisi ve Giyim Üretim Teknolojisi alanlarında eğitim ve üretim faaliyetine başlamıştır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, Mili Eğitim Bakanlığı tarafından Niğde ili ile koordineli olarak çalışmakla görevlendirilmiştir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, yaşam boyu eğitim ilkesi doğrultusunda, geleneksel Türk giyim ve el sanatlarını araştırma, geliştirme ve günümüz teknolojisi ile birleştirerek tüm bireylere meslekî eğitim verme ve üretim yoluyla topluma hizmet sunma göreviyle; geleneksel ve çağdaş tasarımlar geliştirerek marka oluşturma ve meslekî donanıma sahip eleman istihdamı konusunda talep edilen kurum olma amacıyla çalışmalarına devam etmektedir.

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde beş alan ve bu alanlara bağlı atölyeler bulunmaktadır.

Tablo 2.1: Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde Bulunan Alanlar ve Atölyeler

1.	Sanat Tasarım Alanı
1a.	Moda Tasarım Atölyesi
1b.	Grafik ve Fotoğraf Atölyesi
1c.	Sanat Tasarım Resim Atölyesi
2.	El Sanatları Teknolojisi Alanı
2a.	Dekoratif El Sanatları Atölyesi
2b.	Dokuma Atölyesi
2c.	El ve Makine Nakışları Atölyesi
2d.	Sanayi Nakışları Atölyesi
2e.	Baskı Atölyesi
3.	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Alanı
4.	Moda Tasarım ve Teknoloji Alanı
5.	Geleneksel El Sanatları Alanı
5a.	Seramik ve Cam Atölyesi
5b.	Naht Atölyesi
5c.	Minyatür Atölyesi

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, Türk el sanatlarını ve motiflerini günümüze uyarlayarak Türk modasını oluşturmayı ve kültürel mirası gelenekten geleceğe taşımayı hedeflemektedir. Yıldız motifinin tasarımlarda işlenmesi bu hedefler doğrultusundadır. Köklü bir geçmişi olan yıldız motifi, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde sanatsal tasarım olarak dikkati çekmektedir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü de özellikle Selçuklu Dönemi'nde işlenen yıldız motifi ile ilgili çalışmalarda bulunmuştur.

3. MERSİN OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ SANAT TASARIM ATÖLYESİNDE YILDIZ MOTİFİNİN UYGULANDIĞI ÖRNEKLER

Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde sanatsal motif olarak gelişim gösteren “yıldız”, birlik ve beraberliği temsil etmesi bakımından geçmişten günümüze sık işlenen motifler arasındadır. Daire şeklinde ve beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki veya yirmi dört kollu olarak tasarlanabilen yıldız motifi, özellikle Selçuklu Dönemi'nde beş, altı ve sekiz kollu olarak ön plana çıkmıştır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde sanat tasarım atölyesinde işlenen yıldız motifi ise beş, sekiz ve on iki kollu olarak tasarlanmıştır.

3.1. Beş Kollu Yıldız Motifi

Geçmişten günümüze dek Anadolu'da Türkler için yıldızlar çeşitli anlamlar taşımaktadır. Farklı geometrik şekillerin ve yıldız motiflerinin kompozisyon içerisinde bütünlük kazanması ile oluşan yıldız motiflerinden biri de beş kollu yıldız motifidir (Karpuz, 2004: 17). Beş kollu yıldızın ilk örnekleri Orta Asya'ya uzanmaktadır. İslamiyet öncesi Gök Tanrı inancına sahip olan Türkler için yıldızların her biri bir insanı temsil etmekte ve kayan her yıldız bir insanın ölümünü haber vermektedir (Erbek, 2002: 86-99). Özellikle Zühre veya Kutup Yıldızı olarak anılan beş kollu yıldızın, kolları göğe açılan insanı temsil ettiğine inanılmaktaydı. Ayrıca, yol gösterici özelliğiyle göğe açılan bir kapı ve Tanrı'yla bir iletişim aracı olarak görülmekteydi (Kıyak, 2010: 191-192). İslamiyet sonrasında da bu inanış devam etmiş, bununla birlikte bu motife yeni inanca uygun anlamlar yüklenmiştir. Yıldız motifine, özellikle Selçuklu Dönemi'nde, tasavvufi anlamlar yüklenmiştir (Günay ve Derman, 1998:381-384). Tasavvuf inancına göre Tanrı'ya ulaşmanın ve bir olmanın duygusu yıldız motifi ile aktarılmıştır. Anadolu Selçuklu Dönemi'nde beş kollu yıldız hanlarda, medreselerde ve câmilerde duvar ve taş süslemesi olarak kullanılmıştır

Fotoğraf 1: Sivas Divriği Ulu Câmi Şifahane Kapısında Beşgen Yıldızlar (Özkul, 2020: 67).

3.1.1. Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde Uygulanan Beş Kollu Yıldız Motifi Örneği

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılmış olan yıldız motifli panolardan biri beş kollu yıldızdır. Aşağıda, Selçuklu Dönemi'nin önemli motiflerinden olan beş kollu yıldız motifinin ve çift başlı kartal motifinin birleştirilerek günümüze uyarlandığı görülmektedir. Aşağıdaki kısımda pano ile ilgili teknik bilgiler verilecektir.

Çizim 1: Beş Kollu Tezhip-Selçuklu Yıldız

Fotoğraf 2: Beş Kollu Tezhip- Selçuklu Yıldız Pano

Fotoğraf: 2

Ürün Adı: Tezhip-Selçuklu Yıldızlı Pano

Üretim Yılı: 2016

En-Boy: 35x35 cm

Ürün Bilgisi: Selçuklu Dönemi'nde kullanılan yıldız geçme motifi stilize edilerek ve dönemde tamga olarak kullanılan çift başlı kartal motifi ve Rumî desenleri ile birleştirilerek "Anadolu Selçuklu Devleti'nde Oba Yaşantısı" teması kapsamında tasarlanmıştır. Tasarım tezhip ve kât'ı sanatı ile birleştirilerek boya rölyef tekniği ile çalışılmıştır. Tasarımda; paspartu, guaj boya, altın yıldız boya, kontür kalemi, asetat kâğıdı ve tutkal kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre rölyef yapılacak parça ve kât'ı olacak kısımlar yapılmış ve taslağa göre yerleştirilmiştir. Asetat kâğıdında hazırlanan desenler, tasarıma göre paspartu üzerine geçirilmiştir. Tezhip yapılacak desenlere rengi tam olarak yansıtması için beyaz guaj boya ile astar atılıp sonrasında yapılmak istenilen renk tezhip tekniğine uygun olarak çalışılmış ve son olarak kontürleme işlemi yapılarak çerçevelenmiştir.

3.2. Altı Kollu Yıldız Motifi

Altı kollu yıldız motifinin ilk olarak hangi dönemde ve kimler tarafından kullanıldığı bilinmese de yapılan araştırmalar gösteriyor ki bu motif ilk çağlardan beri görülmektedir (Türel, 2011: 70). Bunun başlıca sebebi insanların bilinmeyenleri sorgulama gerekçesi sonucu çevrelerinde gelişen durumları inançsal olay ve sembollere bağlama istekleridir (Biçici, 2017: 121). Bu sembollerden biri olan, aynı merkezden iki eşkenar üçgenin birbirine geçmesi sonucu meydana gelen altı kollu yıldız motifinin Türklerin inancına göre, alt ve üstte olan üçgeninin göğü ve yeri, iyiyi ve kötüyü, kadın ve erkeği, ateşi ve suyu temsil ettiğine inanılmaktadır (Biçici, 2017: 121; Çam, 1997: 40). Türk kültür ve medeniyetlerinde sıklıkla tercih edilen altı kollu yıldız motifinin İslamiyet öncesi dönemde kullanılmaya başlandığı bilinmektedir (Ögel, 1984: 194). On ki hayvanlı Türk takvimi, Türk boylarının tamgaları ve kaya resimleri altı kollu yıldız motifinin o dönemde belirgin olarak kullanıldığını göstermektedir (Türel, 2011: 71). İslamiyet'in kabulü ile birlikte yerleşik hayata geçen Türkler altı kollu yıldız motifini farklı anlamlarda ve eserlerde kullanmaya devam etmiştir. Hz. Süleyman'ın mührü anlamına gelen Mühr-i ya da Mühr-ü Süleyman ismiyle de bilinen altı kollu yıldız motifi, kuvvet ve kudret simgesi olarak kaftan, sancak ve paralarda; muska, nazarlık ve tılsımlı gömleklere; düşman kuvvetlerinden korunmak için askerî objelerde; bolluk ve bereketi arttırmak için tepsilerde, taş işçiliğinde; hastalıkları atlatmak için kullanılan şifa taşlarında; ölünün kabir azabından kurtulması ve ruhunun huzur içinde olması için mezar taşlarında kullanılmıştır (Türel, 2006:121). Türk İslam dünyasında sıkça kullanılan altı kollu yıldız motifi Selçuklular Dönemi'nden günümüze kadar yapılan birçok mimarî ve sanatsal eserde dikkati çekmektedir (Bayram, 1998: 47).

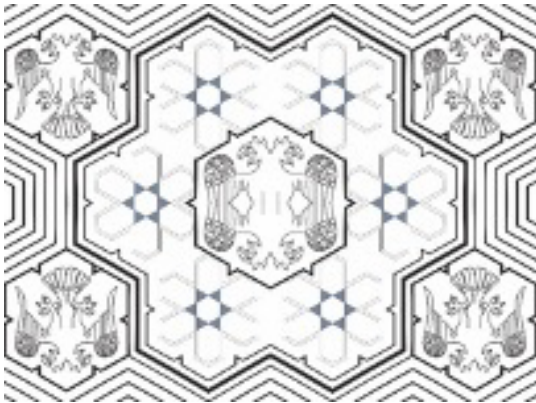

Fotoğraf 3: Konya Karatay Medresesi Mühr-i Süleyman Motifi Altın Yıldızlı Çiniler (Soyupak, 2016:235).

Anadolu Selçuklularından önceki dönemlerde, Selçuklu sikkelerinde görülen altı kollu yıldız motifinin, özellikle Anadolu Selçuklu Dönemi'yle birlikte oyma tekniği ile mihraplarda, taş malzemelerde, taş kapılarda, çinilerde (bkz. Fotoğraf 3); metal, ahşap, mimarî, dinî yapılarda, özellikle camilerin kubbelerinde, tavan süslemelerinde sıkça kullanıldığı bilinmektedir (Biçici, 2017: 128; Pala, 2006: 526). Motifin özellikle dinî yapılarda çok sık kullanılması bu motifin bulunduğu yere şeytanın giremeyeceğine dair inançtan dolayıdır (Soyupak, 2016: 4). Bu bakımdan altı kollu yıldız, Anadolu Selçuklu Dönemi başta olmak üzere Beylikler ve Osmanlı Dönemi'nin mimarîsinde ve el sanatlarında güç ve hikmeti simgelemek amacı ile süsleme unsuru olarak sıkça kullanılmıştır (Bayram, 1993: 61).

3.2.1. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde Yapılan Altı Kollu Yıldız Motifi Uygulamaları

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılmış olan yıldız motifli panolardan bir diğeri, altı kollu yıldızdır. Aşağıdaki Fotoğraf 4'te, Anadolu Selçuklu Dönemi'ni yansıtan, Mühr-i Süleyman olarak da bilinen altı kollu yıldız motifini ile çift başlı kartal motifinin birleştirilerek günümüze uyarlandığı görülmektedir. Aşağıdaki kısımda pano ile ilgili teknik bilgiler verilecektir.

Çizim 2: Altı Kollu Yıldız ve Çift Başlı Kartal Kompozisyonu Çizimi

Fotoğraf 4: Altı Kollu Yıldız ve Çift Başlı Kartal Kompozisyonu

Fotoğraf: 4

Ürün Adı: Altı Kollu Yıldız ve Çift Başlı Kartal Kompozisyonu

Üretim Yılı: 2022

En-Boy: 35x50

Ürün Bilgisi: "Anadolu Selçuklu Devleti'nde Oba Yaşantısı" teması kapsamında Selçuklu yıldızlı geçme ile çift başlı kartal motifleri ele alınmış ve özgün bir şekilde çalışılmıştır. Tasarımda, motiflere uygun geometrik formlar kullanılmış olup renk perspektifi ile derinlik ve boyut etkisi verilerek kompozisyonda bütünlük sağlanmıştır. Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak oluşturulmuştur. Eser 35x50 kâğıt üzerine renkli kuru boya ile çalışılmıştır.

3.3. Sekiz Kollu Yıldız Motifi

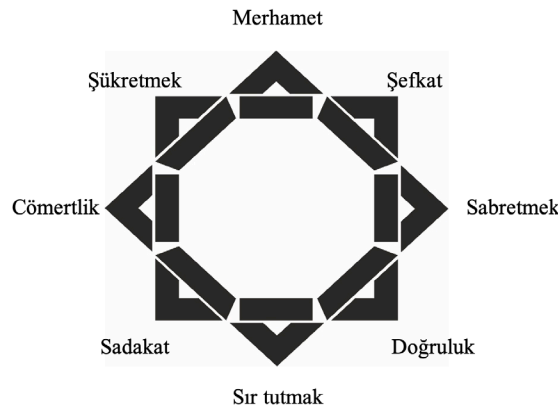
Sekiz kollu yıldız motifini, noktaların birleşmesi sonucu meydana gelen çizgilerin çeşitli kompozisyonlar oluşturarak kesişmesi ve birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır (Erkaya, 2015: 218). Sekiz sayısı sembol olarak İslamiyet öncesinde Türkler tarafından cennet tamgası, cennet kapısı olarak nitelendirilmiş ve birçok dinî metinde, mitoloji ve destanda kullanılmıştır (Aslan ve Duran, 2021: 386; Şaman Doğan, 2002: 398-399).

Türklerin bahçe düzenlemesinde, bahçelerin dört ve sekiz kat ya da bölümlerden oluşması da sekizin cennet simgesi oluşuna gönderme niteliğindedir (Çoruhlu, 2006: 207). İslamiyet'in kabulü ile birlikte kullanımı devam eden bu motif, Orta Asya topraklarının mimarî eserlerinde kullanılmış; Karahanlı Dönemi'nde ise İran'a, daha sonra Anadolu topraklarına gelmiştir. Anadolu Selçuklu Dönemi'yle birlikte çoğu eserde kullanılmış olan sekiz kollu yıldız, bu dönemde "Selçuklu Yıldızı" olarak da adlandırılmıştır. Selçuklu Yıldızı'nın Anadolu'daki ilk örneği Konya'daki Kubadabad Sarayı'nda bulunan çift başlı kartal figüründen oluşan yıldız motiftir (bkz. Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5: Konya'da Kubadabad Sarayı'nda Çift Başlı Kartal Figürlü Sekiz Kollu Yıldız (<https://islamicart.museumwnf.org>).

İslamî inanışlara göre, yedi cehenneme karşılık sekiz cennet olduğu düşüncesi, Osmanlı Dönemi'nde minyatürlü olarak tasarlanan Heşt Behişt (Sekiz Cennet) kitabı ile de ortaya koyulmuştur. Bunun yanında İslamiyet'in öğretilerinden olan merhamet ve şefkat, doğruluk, sadakat, cömertlik, sabretmek, sır tutmak, fakr-u âcizliği bilmek ve Rabb'ine şükretmek, sekiz sayısının inanç bakımından önemini göstermektedir (Çoruhlu, 2006: 207).

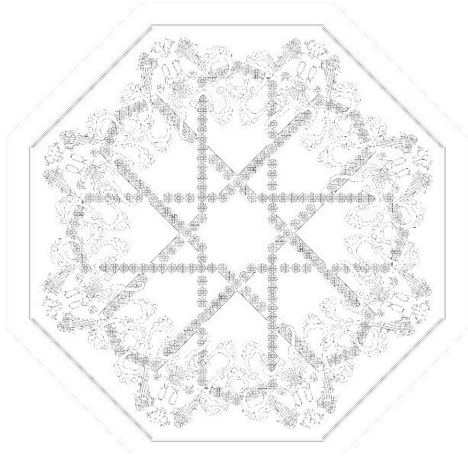
Çizim 3: Selçuklu Yıldızı'nın Anlamı

Bu sekiz esasın insanlarda olması gereken özellikler olması ve bunların olmaması halinde dünyada huzur bulunamayacağı düşüncesi (Soysaldı, 2020: 136) sekizin Türklerin yaşamında, inanç ritüellerinde ve sanatında sıklıkla kullanmasının nedenini açıklamaktadır.

3.3.1. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde Uygulanan Sekiz Kollu Yıldız Motifi Örnekleri

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde tasarlanmış olan çift başlı kartal figüründen oluşan sekiz kollu yıldız motifinin (bkz. Fotoğraf 6) Türk coğrafyasının hemen hemen her bölgesinde kullanılması, bu motifin sembolik anlamının her dönemde tercih edildiğini göstermekte ve günümüz eserlerinde de bu motifin yansımalarının görülmesine sebep olmaktadır.

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde ele alınmış yıldız motifleri içerisinde dört tanesi sekiz kollu yıldız formunda yapılmıştır. Aşağıdaki kısımda sekiz kollu yıldız motifiyle tasarlanan panoların teknik bilgileri verilmiştir.

Çizim 4: Sekiz Kollu Geçme Yıldız

Fotoğraf 6: Sekiz Kollu Geçme Yıldız Pano

Fotoğraf: 6

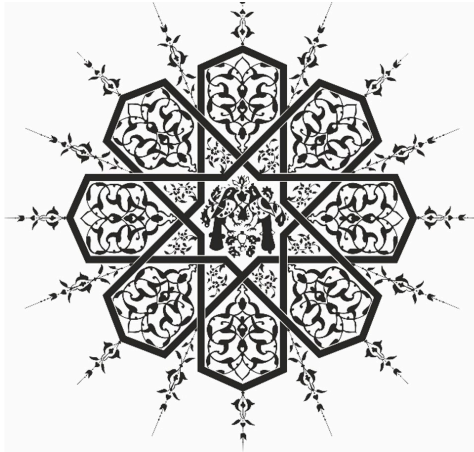
Ürün Adı: Selçuklu Geçme Panosu

Üretim Yılı: 2016

En-Boy: 90x90 cm

Ürün Bilgisi: “Anadolu Selçuklu Devleti’nde Oba Yaşantısı” teması kapsamında, Selçuklu Yıldızı geçme motifi, çift başlı kartal ve bulut motifi ile özgün tasarım olarak çalışılmıştır. Tasarımda MDF ahşap, beyaz akrilik boya ve tutkal karışımı; planlanan renklere göre akrilik boyalar; tasarıma göre kesilen 4 mm ayna; vernik ve altın yıldız akrilik boya kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre kollu olarak kesilen MDF ahşabın zemini, tasarıma uygun şekilde renklendirmiştir. Asetat kâğıdında hazırlanan desenler karbon kâğıdı yardımı ile zemin üzerine aktarılmış ve rölyef işlemi başlamıştır. Rölyef yapılacak kısımlar ne kadar yükseltilecek ise her kat tek tek kurutularak dökümleri yapılmıştır. Tasarıma göre istenilen yüksekliğe ulaşıldıktan ve tamamen kuruduktan sonra akrilik boya ile tasarımın geri kalan bölümleri kalem işi tekniğine uygun olarak renklendirilmiş ve yat verniği ile koruma sağlanmıştır. Son olarak, cam atölyesinde kesilen ayna parçaları soğuk silikon ile yapıştırılmıştır.

Çizim 5: Sekiz Kollu Sonsuzluk Temalı Yıldız

Fotoğraf 7: Sekiz Kollu Sonsuzluk Temalı Yıldız Pano

Fotoğraf: 7

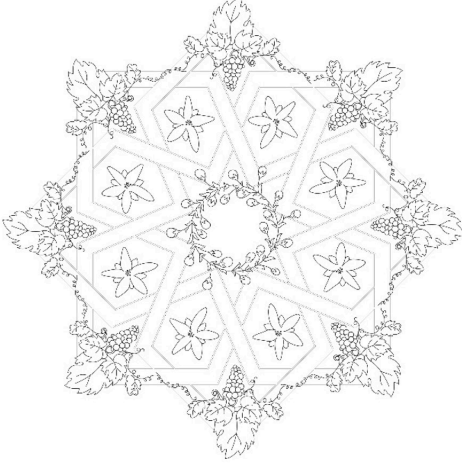
Ürün Adı: Sonsuzluk Temalı Pano

Üretim Yılı: 2015

En-Boy: 42x42 cm

Ürün Bilgisi: “Anadolu Selçuklu Devleti’nde Oba Yaşantısı” teması kapsamında, Selçuklu Yıldızı geçme motifi, kuş ve Rumî motifleri tezhip sanatıyla birleştirilerek bezeme yöntemi ile çalışılmıştır. Tasarımda paspartu, guaj boya, kontür kalemi ve bezemelerde altın tozu kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak oluşturulmuştur. Tasarımın deseni, sekiz kollu Selçuklu geçme motifi içerisine Rumî motifler yerleştirilerek oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre paspartu üzerine asetat kâğıdında hazırlanan desenler aktarılmış ve renklendirme işlemi başlamıştır. Boyanın tam rengini elde edebilmek için desenler önce beyaz guaj boya ile astarlanmış ve tasarımda planlanan renklere uygun olarak guaj boya ile renklendirilmiştir. Altın tozları ile bezemeler yapılmıştır. Son aşamada kontürleme işlemi ile tasarım tamamlanmıştır.

Çizim 6: Sekiz Kollu Tezhip Yıldız

Fotoğraf 8: Sekiz Kollu Geçme Yıldız Pano

Fotoğraf: 8

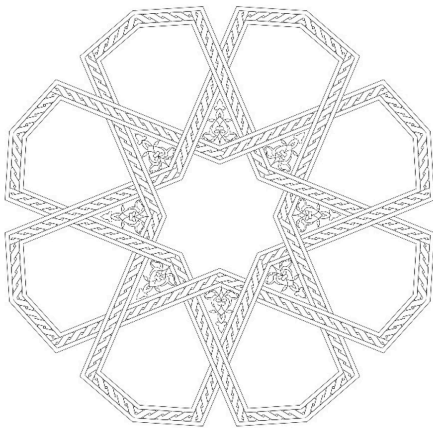
Ürün Adı: Tezhip Pano

Üretim Yılı: 2016

En-Boy: 62x62 cm

Ürün Bilgisi: “Anadolu Selçuklu Devleti’nde Oba Yaşantısı” teması kapsamında, Selçuklu yıldız geçme motifi, Mersin’e özgü değerler ile tezhip ve minyatür sanatıyla birleştirilerek bezeme tekniği ile çalışılmıştır. Tasarımda paspartu, guaj boya, kontür kalemi ve bezemelerde altın yıldız guaj boya kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak hazırlanmıştır. Tasarımın deseni, sekiz kollu Selçuklu geçme motifinin içerisine Mersin’i temsil eden portakal çiçeği, Tarsus Beyazı üzümü ve asma yaprakları yerleştirilerek oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre paspartu üzerine asetat kâğıdında hazırlanan desenler aktarılmış ve renklendirme işlemi başlamıştır. Boyanın tam rengini elde edebilmek için desenler önce beyaz guaj boya ile astarlanmış ve tasarımda planlanan renklere uygun olarak guaj boya ile renklendirilmiştir. Altın yıldız guaj boya ile bezemeler yapılmış ve son olarak kontürleme işlemi ile tasarım tamamlanmıştır.

Çizim 7: Mersin Temalı Sekiz Kollu Yıldız

Fotoğraf 9: Mersin Temalı Sekiz Kollu Yıldız Pano

Fotoğraf: 9

Ürün Adı: Mersin Yıldızı

Üretim Yılı: 2020

En-Boy: 39x39

Ürün Bilgisi: “Anadolu Selçuklu Devleti’nde Oba Yaşantısı” teması kapsamında, Selçuklu Yıldızı geçme motifi ile Mersin’in tarihî yerleri tezhip ve minyatür sanatı kullanılarak bezeme yöntemi ile çalışılmıştır. Tasarımda paspartu, guaj boya, kontür kalem ve bezemelerde altın yaldız guaj boya kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak hazırlanmıştır. Tasarımın deseni, sekiz kollu Selçuklu geçme motifi içerisine Mersin’in tarihî ve kültürel değerlerinden seçilen kareler yerleştirilerek oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre paspartu üzerine asetat kâğıdında hazırlanan desenler aktarılmış ve renklendirme işlemine başlanmıştır. Boyanın tam rengini elde edebilmek için desenler önce beyaz guaj boya ile astarlanmış ve tasarımda planlanan renklere uygun olarak guaj boya ile renklendirilmiştir. Altın yaldız guaj boya ile bezemeler yapılmış son olarak kontürleme işlemi ile tasarım tamamlanmıştır.

3.4. On İki Kollu Yıldız Motifi

Yıldız motifleri üç kollu olarak başlayıp çokgenlere gidecek şekilde çeşitlilik göstermektedir. On iki kollu yıldız motifi, bir dairenin on ikiye bölünmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Algan, 2008: 62). Bu yıldız motifi, Türk- İslam dönemlerinde özellikle Anadolu Selçuklu Dönemi’nde çokgen yıldız grubuna da dâhil edilmiştir. On iki kollu yıldız motifinin Anadolu topraklarında, özellikle Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi’ndeki mimarî eserlerde ve bunların parçalarında görülmektedir. Konya’daki İnce Minareli Medrese’de bulunan Taş Eserler Müzesi’nde bir parçada ve aynı müzede bulunan tavan göbeğinde on iki kollu yıldız motifinin örneklerine rastlanmaktadır (bkz. Fotoğraf 10-11).

Fotoğraf 10: Konya Taş Eserler Müzesi Tavan Göbeği

Fotoğraf 11: Konya Taş Eserler Müzesi’nde Bir Parça

3.4.1. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü’nde Uygulanan On İki Kollu Yıldız Motifinin Özellikleri

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü’nde uygulanmış olan on iki kollu yıldız motifi incelendiğinde çift başlı kartal figürü ve ay yıldız motifi ile işlendiği görülmektedir.

Çizim 8: On İki Kollu Yıldız

Fotoğraf 12: On İki Kollu Yıldız Pano

Fotoğraf: 12**Ürün Adı:** Selçuklu Yıldız Tabak**Üretim Yılı:** 2016**En-Boy:** 38x38 cm

Ürün Bilgisi: “Anadolu Selçuklu Devleti’nde Oba Yaşantısı” teması kapsamında, Tarsus Ulu Cami’deki Selçuklu geçme motifi, rölyef tekniği ile şamot tabak üzerine, çift başlı Selçuklu kartalı ve etrafındaki ay yıldız motifi ile özgün bir tasarım olarak çalışılmıştır. Tasarımda şamot tabak, beyaz akrilik boya ve tutkal karışımı (rölyef için), tasarımda planlanan renklere göre akrilik boya, metal aksesuar, vernik ve altın yıldız akrilik boya kullanılmıştır.

Tasarıma başlamadan önce tema kapsamında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak taslak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağa göre asetat kâğıdında hazırlanan desenler tasarıma göre şamot tabağa aktarılmış ve rölyef işlemine başlanmıştır. Rölyef yapılacak kısımlar ne kadar yükseltilecek ise her kat tek tek kurutularak dökümleri yapılmıştır. Tasarıma göre istenilen yüksekliğe ulaşıldıktan ve tamamen kuruduktan sonra sünger ile rölyef karışımından pat pat uygulanmış ve tekrar kurumaya bırakılmıştır. İstenilen yüzey elde edildikten sonra bu yüzey akrilik boyalar ile boyanmış ve ıslak bez ile silme işlemi yapılarak hem eskitme işleminin yapılması hem de boyaların birbiri ile kaynaşması sağlanmıştır. Son olarak metal parçalar tasarıma uygun şekilde yerleştirilmiş ve yat verniği ile koruma sağlanmıştır.

4. SONUÇ

Geometrik motiflerin Türkler tarafından kullanımı İslamiyet öncesine dayanmakla birlikte bu motifin esas gelişimi Anadolu Selçuklu Dönemi’nde yapılan mimarî eserlerde kendini göstermiştir. Bu çalışmada Türk-İslam sanatlarında önemli bir motif olan yıldızların Anadolu Selçuklu Dönemi figürleri ile birlikte günümüzde üretilen eserlere yansımaları ele alınmıştır. Anadolu Selçuklu Dönemi’nde yıldız motifine gerek mimarî eserlerde gerekse el sanatlarında, Anadolu topraklarındaki birçok eserde rastlanmaktadır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü sanat tasarım atölyesinde yapılmış olan eserlerin el sanatları ürünü olması ve bu ürünlerin Anadolu Selçuklu Dönemi’nde sıkça karşılaşılan figürler ve bitkisel motifler ile verilmesi geçmiş ve günümüz arasında bağ kurması açısından önemlidir.

Ele alınan yıldız motifleri, köşe sayılarına göre beş, altı, sekiz, on iki kollu yıldız başlıkları ile gruplara ayrılıp incelenmiştir. Yıldız motifleri ile ilgili kaynaklar incelendikten sonra yıldız motifleri fotoğraflanmış ve çizim ile desteklenmiştir. Beş, sekiz ve on iki kollu olarak çalışılan panolar seramik, ahşap, kâğıt, boya ve paspartu malzemeleri kullanılarak bezeme yöntemi ve rölyef tekniği ile işlenmiştir. Bu işlemler geometrik ve bitkisel süslemelerle birleştirilmiştir. İncelenen ürünlerde kullanılan yıldız motifleri tezhip sanatıyla birleştirilerek kullanılmıştır. Altı kollu yıldız panosu diğer panolardan farklı şekilde renkli boyalar ve kâğıt kullanılarak kuru boya tekniği ile yapılmıştır.

Beş kollu yıldız panosu (bkz. Fotoğraf 2) incelendiğinde, Anadolu Selçuklu Dönemi’nde kullanılan geçme motifi ile çift başlı kartal figürü ve bitkisel bir motif olan Rumî deseninin birleştirilerek, günümüz ustaları tarafından ev yaşamında kullanılacak bir pano oluşturulduğu ve geçmiş ile gelecek arasında bağ kurduğu görülmüştür.

Fotoğraf 4’teki altı kollu yıldız motifi, Anadolu Selçuklu Dönemi’ni temsil eden çift başlı kartal motifi ile bir kompozisyon oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. İslamiyet’ten önce tamga olarak kullanılan altı kollu yıldız motifi İslamiyet’ten sonra özellikle Anadolu Selçuklu Dönemi’nde Süleyman peygamberin mührü, güç ve saltanatın sembolü olarak kabul edilmiştir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü’nde yapılan bu pano ile İslamiyet öncesi ve sonrası Türk kültürünün motifleri olan yıldız ve kartal figürlerinin önemi yansıtılmıştır.

Sekiz kollu yıldız motifi, birden çok panoda işlenmiştir (bkz. Fotoğraf 6, 7, 8, 9). Fotoğraf 6’daki sekiz kollu yıldız motifi, Anadolu Selçuklu Dönemi’nde sıkça kullanılan geçme motifi ve Rumî motifinin çift başlı kartal figürü ile birleştirilmesi ve bu sayede yüzeyde hareketlilik oluşturulması ile ortaya çıkmış ve o dönemin sanatsal özellikleri tek bir panoda işlenmiştir. Fotoğraf 7’deki Anadolu Selçuklu Yıldız geçme motifi, birbirine bakan kuşlar figürüyle birlikte çalışılmıştır. Geçme motiflerinin iç kısımlarında bulunan Rumî figürü ile yıldız motifi hareketlendirilmiştir. Kuş figürü Tanrı ile iletişim, dönüşüm, yükseliş ve öte âleme geçişin sembolü olarak bilinmektedir. Sekiz kollu yıldızın cenneti temsil etmesi, kuş figürü ile anlamsal bağ kurması bakımından bütünlük sağlamış ve modern tasarım olarak panoya işlenmiştir. Fotoğraf 8’de, sekiz kollu yıldız motifi ve geçme motifi kullanılarak Mersin’e özgü Tarsus üzümü ve üzüm bağı tasvir edilmiştir. Selçuklu Yıldız ile yöresel özellikler birleştirilmiş ve geleneği günümüze taşıyan bir ürün ortaya çıkarılmıştır. Fotoğraf 9’daki sekiz kollu yıldız motifi yine geçme motifi ile kullanılarak Mersin’in tarihi ve mimarî tasvir edilmiştir. Tasvirler, her bir geçmenin içinde, minyatür sanatı ile aktarılmıştır. Yıldızın göbeğinde ise kadın tasviri yapılmış, bu tasvir ile Mersin’in Kilikya Dönemi tarihine gönderimde bulunulmuştur.

On iki kollu yıldız motifi (bkz. Fotoğraf 12) ile Selçuklu’nun simgelerinden biri olan çift başlı kartal, Türklerin Orta Asya’dan beri kullandığı ay yıldız motifiyle birlikte kullanılarak kültürel geçmişi günümüze taşıyan bir ürün oluşturulmuştur. Ürünün tabak üzerine işlenmesi geleneğin moderne yaklaştırılması bakımından önemli bir çalışma olmuştur.

Sonuç olarak, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü sanat tasarım atölyelerinde Anadolu Selçuklu etkileri ile çalışılan yıldız motifleri, kültürel aktarımın birer parçası niteliğindedir. Günümüz sanatçıları ve ustaları, dönemsel ve yöresel figürleri kullanıp Türk inanç sisteminin önemli bir sembolü olan yıldız motifini günümüz eserlerine taşıyarak Mersin'in kültürel zenginlikleriyle harmanlayıp gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır. Geçmiş geleceğe taşıma ve modern ile gelenekseli birleştirme amacıyla çalışan Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde, eserlere yansıtılan yıldız motifleri kültürel aktarımın yanında ulus bilincini canlandırmada da önemli birer unsur niteliğindedir. Bu motiflerin hafızalardan çıkıp farklı desenler ve motiflerle birleştirilerek yeni tasarımlar ile yaşam alanı bulması Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nün asıl görevlerindedir. Unutulmaması gereken şudur ki geçmişle aramızda birer bağ olan motif ve süslemeleri koruyamaz, gelecek kuşaklara aktaramazsak bu eserlerin önemini algılanıp anlaşılabilmesi mümkün olmayacaktır.

5. KAYNAKÇA

- Akar, A. ve Keskiner C. (1978). Türk süsleme sanatında desen ve motif. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.
- Akın, M. (2011). Kız teknik eğitim-öğretiminde bir örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Algan, N. (2008). Anadolu Selçuklu Dönemi mimarisi taş yüzey süslemelerinin incelenmesi ve seramik yorumları. Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Altın, A. (2022). Eratna Beyliği taçkapılarında geometrik süsleme. XVIII. Türk Tarih Kongresi 1-5 Ekim 2018, Ankara, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 529-565.
- Aslan, Y. ve Duran, R. (2021). Türk sanatında cennet damgası ve Türk kültüründe sekize "8" yüklenen anlamlar. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 51, 383-405.
- Bayram, S. (1993). Mühr-ü Süleyman ve Türk kültüründeki yeri. Türk Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar, Güner İnal'a Armağan, 4, 61-72.
- Bayram, S. (1998). Türk kültüründe Mühr-i Süleyman'ın yeri. Kültür ve Sanat, 37, 47-51.
- Biçici, K. H. (2017). Hala Sultan Tekke Camisi ve Türbesinde bulunan Mühr-i Süleyman motifi ve motifin sembolizmi, sanata etkileri. Kıbrıs'ın Fethi ve Hala Sultan içinde (ss. 121-130), İstanbul: Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınları.
- Bökü, A. (2009). Biçim grameri türetme yönteminin Anadolu Selçuklu geometrik bezemeleri üzerinde denenmesi (Örüntü türetme yöntemi olarak biçim grameri). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çam, N. (1997). Türk ve İslam sanatlarında altı kollu yıldız (Mühr-i Süleyman). Somuncu Baba 4(13), 40-45.
- Çoruhlu, Y. (2006). Türk mitolojisinin ana hatları. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Duran, R. (2019). Motiflere dönüşmüş Türk damgaları-geometrik motiflere farklı bir bakış. Akdeniz Sanat Dergisi, 13 (23), 679-698.
- Erbek, M. (2002). Çatalhöyükten günümüze Anadolu motifleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erdoğan, E. ve Akarslan, F. (2020). Türk mitoloji kültürünün sanatsal açıdan incelenmesi. Türk Kültürü ve Medeniyeti Araştırmaları Dergisi-Journal of Turkish Culture and Civilization Researches, 1 (2), 56-69.
- Erkaya, H. (2015). Anadolu Türk mimari tezyinatında sekiz kollu yıldız motifi: Osmanlı'ya kadar. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Günay, Ü. ve Derman, H. (1998). Türk din tarihi. Kayseri: Laçın Yayınları.
- Gürçayır Teke, S. (2017). Seçkinleştirilen el sanatları ve geleneğin sınırları: Olgunlaşma enstitüleri örneği. Milli Folklor, 29/116, 58-72.
- Kahraman Çınar, A. (2017). Bozkır kavimleri kültüründe kartal motifi. Cappadocia Journal of History and Social Sciences, 8, 78-87.
- Karamağaralı, B. (1993). İçişçe daire motiflerinin mahiyeti hakkında. Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar, Güner İnal'a Armağan, 258-259.
- Karpuz, H. (2004). Anadolu Selçuklu mimarisi. Konya: Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Kıyak, A. (2010). İslam öncesi Türk kültüründe yıldızlarla ilgili inanışlar. İlahiyat Fakültesi Dergisi 15:2, 189-197.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki teknik eğitim kitabı. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_05/30125511_30093130_mesleki_teknik_egitim_kitap.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Olgunlaşma Enstitüleri. <http://hbogm.meb.gov.tr/www/olgunlasma-enstituleri/icerik/1269>.
- Mülayim, S. (1983). Anadolu Türk mimarisinde geometrik süslemeler (Selçuklu Çağı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Mülayim, S. (1998). Tanımsız figürlerin ikonografisi, Türk soylu halkların halı, kilim ve cicim sanatı. Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 27-31 Mayıs, Kayseri, Ankara: Grafiker Yayınları, 219-228.

- Ögel, B. (1984). Türklerde tuğ ve bayrak (Hunlardan Osmanlılara). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ögel, S. (1966). Anadolu Selçuklularının taş tezyinatı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Önkol Ertunç, Ç. (2016). Anadolu Selçuklu dönemi taçkapıları süsleme şeritlerinde tezyinat. Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3/5, 114-131.
- Özkul, K. (2020). Sivas Divriği Ulu Cami Ve Darüşşifası Bezemeleri. Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi (Ijvuts), 2/3, 56-81.
- Pala, İ. (2006). Mühr-i Süleyman. İslam Ansiklopedisi (31. Cilt, s. 526). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Soyupak, O. (2016). Selçuklu geometrik desenleri arasında yer alan yıldız sembolünün günümüz ürünleri üzerindeki yansımaları. Uluslararası Geçmişten Geleceğe Sanat Sempozyumu, 26-28 Eylül, Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Şaman Doğan, N. (2002). Anadolu Selçuklu Dönemi geometrik süslemelerine (yıldız kompozisyonlarına) yüklenen anlamlar. Ortaçağ'da Anadolu, Prof. Dr. Aynur DURUKAN'a Armağan, Ankara, 397- 413.
- Tuluk, H. (2008). Türk süsleme sanatları içinde metal sanatı. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Türel, İ. (2011). Türk sanatında altı köşeli yıldız. İstanbul: Bayrak Matbaası.